

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

ERDAL ERFİDAN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2021/30838

Karar Tarihi : 20/11/2024

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Kenan YAŞAR

Ömer ÇINAR

Raportör : Kemal ÖZEREN

Başvurucu : Erdal ERFİDAN

Vekili : Av. Ali ALTIN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tıbbi ihmal sonucu zarara uğranılması nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 2/2/2018 tarihinde soğuk algınlığı şikâyetiyle Niğde Ömer Halisdemir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Acil Servisine başvurmuştur. Hastanede başvurucuya *intramüsküler* enjeksiyon (kas içi enjeksiyon) yapılmış ve sonrasında başvuruda siyatik sinir hasarı gelişmiştir.

3. Başvurucu, bahse konu olay nedeniyle sakat kaldığını belirterek kendisine maddi ve manevi tazminat ödenmesi talebiyle Sağlık Bakanlığı (İdare) aleyhine Aksaray İdare Mahkemesinde (Mahkeme) tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; Hastanede hemşire tarafından kendisine enjeksiyon yapıldıktan sonra tüm bacağına bir uyuşma hissettiğini, başka bir hemşireye danıştığında on dakika yürütmesi hâlinde düzeleceğinin söylendiğini, o tarihten sonra bir türlü eskisi gibi yürüyemediğini belirtmiştir. Bununla birlikte başvurucu konu ile ilgili olarak Erciyes Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından düzenlenen 29/4/2019 tarihli raporda yanlış uygulanan enjeksiyon nedeni ile bir ayağının sakat kaldığının tespit edildiğini vurgulamıştır.

4. Mahkeme tarafından konuyla ilgili olarak Adli Tıp Kurumu (ATK) 7. Adli Tıp İhtisas Kurulundan bilirkişi raporu alınmıştır. 4/3/2020 tarihli raporda başvurucuya enjeksiyon ile uygulanan ilaçların doku içi yayılım ile nadir de olsa sinir hasarına neden olabileceği, bu durumun enjeksiyonun tekniğine uygun yapılması durumunda da her türlü özene rağmen gelişebileceğinin tıbben bilindiği belirtilmiştir. Bununla birlikte enjeksiyon tekniğinin yanlışlığına ya da uygulanan bölgenin uyumsuzluğuna dair herhangi bir tıbbi delil bulunmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca enjeksiyon işlemi sonrası ortaya çıkan siyatik sinir hasarının klinik verilerinin enjeksiyon *nöropatisi* (sinirleri etkileyen hasar) bulgularına

benzediği fakat olaydan üç gün sonra yapılan tetkik sonucunda başvurusunda başka bir olayla beraber gelişmiş nörolojik hastalık ihtimalinin de söz konusu olduğu vurgulanmıştır. Neticede raporda, mevcut verilere göre sağ siyatik *nöropatinin* kişiye uygulanan *intramusküler* enjeksiyon ile illiyetinin kurulamadığı belirtilerek ilgili sağlık görevlileri Dr. N.E. ve Hemşire M.Ç.nin uygulamalarının tıp biliminin genel kabul görmüş ilke ve kurallarına uygun olduğu belirtilmiştir. Ayrıca raporda sağlık hizmetinin yürütülmesinde idarenin organizasyon hatasının tespit edilmediği ifade edilmiştir.

5. Başvurucu, ATK raporuna itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde başvuru; bacağındaki sakatlığın enjeksiyon sonrası olduğunun tespit edilmiş olmasına rağmen enjeksiyon ile sakatlık arasında herhangi bir illiyet bağının bulunmadığı yönündeki görüşün bilimsel nitelikte olmadığını, tamamen yoruma dayalı olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte enjeksiyon sonrası ortaya çıkan kalıcı fonksiyon oranının tespiti açısından yeniden bilirkişi incelemesi yaptırılmasını talep etmiştir.

6. Öte yandan yargılama safahatında Erciyes Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından düzenlenmiş olan 29/4/2019 tarihli durum bildirir heyet raporu Mahkemeye sunulmuştur. Anılan raporun tanı/teşhis açıklaması başlığı altında "*siyatik sinir hasarı + enjeksiyon*" ibaresi yer almaktadır. Raporun karar kısmında ise anılan olay, başvurusunun beyanları doğrultusunda aktarıldıktan sonra bulguların siyatik sinir hasarı ile uyumlu olduğu bildirilmiştir.

7. Mahkemece 3/7/2020 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Kararda başvurusunun ATK raporuna yaptığı itirazın raporu kusurlandırıcı nitelikte görülmediği, raporun hükme esas alınabilecek mahiyette olduğu ifade edilmiştir. Bununla birlikte ATK tarafından ortaya konulan görüşten hareketle idareye atfı kabil bir hizmet kusuru olmadığı ve başvurusunun uğradığı zararın meydana gelmesinde idarenin maddi ve manevi tazminat yükümlülüğünün bulunmadığı belirtilmiştir.

8. Başvurucu, bu karara karşı istinaf başvurusunda bulunmuştur. İstinaf dilekçesinde, Erciyes Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezinin raporuyla bahse konu sakatlığın yapılan yanlış enjeksiyon sonucu meydana geldiğinin tespit edilmiş olduğunu vurgulamıştır. Bununla birlikte konu ile ilgili olarak Niğde Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından yürütülen soruşturmada Hemşire M.Ç.nin "*O gün acil servis çok yoğundu, ben tekerlekli sandalye getirterek hastayı oturttum, yatırabileceğimiz bir yer yoktu, çok yoğundu.*" şeklinde ifade verdiğini, bu bağlamda idarenin organizasyon kusurunun bulunduğunu ileri sürmüştür.

9. Konya Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi (Daire) 23/2/2021 tarihinde istinaf başvurusunun maddi tazminat talebine yönelik kısmının reddine, manevi tazminat talebine yönelik kısmının ise kısmen kabulüne ve başvurucuya 15.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; başvurusuna uygulanacak tedavi kapsamında yapılan enjeksiyonun sonuçları ve olası komplikasyonları hakkında bilgilendirilmediğini, aydınlatılmış onamının alınmadığını belirtmiştir. Yürütülen sağlık hizmetinin öngörülen şekilde ifa edilmediğini vurgulayan Mahkeme, başvurusunda ortaya çıkan elem ve ızdırabı kısmen de olsa hafifletecek olan manevi tazminat talebinin 15.000 TL tutarındaki kısmının kabul edilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

10. Başvurucu nihai hükmü 7/4/2021 tarihinde öğrendikten sonra 5/5/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvurusunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

11. Öte yandan somut olayla ilgili olarak Başsavcılık tarafından düzenlenen Sorgulama Tutanağı'nda Hemşire M.Ç.; Dr. N.E'nin talimatı üzerine hazırladığı iğneyi başvuruca kalçadan vurduğunu, daha sonra başvuruca bacağına ağırdığını söylediğini belirtmiştir. Devamında başvuruca enjeksiyonlardan sonra böyle bir şeyin olabileceğini, biraz dinlenmesi gerektiğini ve durumunu takip etmesini söylediğini ifade etmiştir. Anılan Sorgulama Tutanağı'na göre o gün Acil Servisin çok yoğun olduğunu, başvuruca yatırabileceği bir yer olmadığını, bu nedenle tekerlekli sandalye getirterek hastayı oturttuğunu vurgulayan M.Ç. akabinde başvuruca hiç görmediğini ve başvuruca ne kadar süre sonra ayrıldığını bilmediğini beyan etmiştir.

12. Başsavcılık, Dr. N.E. ve Hemşire M.Ç. hakkında görevi görüye kötüye kullanma suçundan yürüttüğü soruşturma sonucunda 16/6/2020 tarihinde kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar vermiştir. Kararda ATK raporunda başvuruca enjekte edilen ilaçların ve yapılan enjeksiyonun tıp biliminin genel kabul görmüş ilke ve kurallarına uygun olduğu sonucuna varıldığı vurgulanmıştır. Dr. N.E. ve Hemşire M.Ç'nin görevlerinin gereklerine aykırı hareket etmek sureti ile başvuruca mağduriyetine neden olduğuna ilişkin delilin bulunmadığı ve üzerine atılı suçun yasal unsurlarının oluşmadığı belirtilmiştir. Başvuruca bu karara karşı itirazı Niğde Sulh Ceza Hâkimliğinin 23/6/2020 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvuru; hastanede yer olmadığı gerekçesiyle enjeksiyonun ayakta yapıldığını, bu durumun bir organizasyon kusuru olduğunu ve kamu hizmetinin kötü işlemesi anlamına geldiğini belirtmiştir. Yargısal makamlar tarafından bu husus değerlendirilmeden maddi tazminat talebinin reddedildiğini vurgulayan başvuru, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı görüşünde; somut olayın ve yargılamanın bir özeti yapıldıktan sonra mevcut başvuruda Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

15. Başvuru, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı kapsamında incelenmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Bu kapsamda anılan Anayasa hükmü ile kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğü gerek kamusal yetkilerle donatılmış kişilerin gerekse özel kişilerin müdahalelerine karşı güvence altına alınmıştır (*Özkan Şen*, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 40).

18. Anayasa'nın 17. maddesinin amacı, esas olarak bireylerin maddi ve manevi varlığına karşı devlet tarafından yapılabilecek keyfi müdahalelerin önlenmesidir. Bunun yanı sıra devletin tıbbi müdahaleler nedeniyle kişilerin maddi ve manevi varlığını etkili olarak

koruma ve maddi ve manevi varlığına saygı gösterme şeklinde pozitif yükümlülüğü de bulunmaktadır (*Ahmet Acartürk*, B. No: 2013/2084, 15/10/2015, § 49). Nitekim Anayasa'nın 56. maddesinde de belirtildiği üzere pozitif yükümlülük, sağlık alanında yürütülen faaliyetleri de kapsamaktadır (*İlker Başer ve diğerleri*, B. No: 2013/1943, 9/9/2015, § 44). Devlet, bireylerin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlıklarını koruma hakkı kapsamında ister kamu isterse özel sağlık kuruluşları tarafından yerine getirilsin sağlık hizmetlerini hastaların yaşamları ile maddi ve manevi varlıklarının korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınabilmesini sağlayacak şekilde düzenlemek zorundadır (*Ahmet Acartürk*, § 51).

19. Maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı kapsamında hukuki sorumluluğu ortaya koymak için adli ve idari yargıda açılacak tazminat davalarında makul derecede dikkatli ve özenli inceleme şartının yerine getirilmesi gerekmektedir. Yargı mercilerinin bu tür olaylara ilişkin yürüttükleri yargılamalarda Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği seviyede derinlik ve özenle bir inceleme yapıp yapmadıklarının ya da ne ölçüde yaptıklarının da Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira yargı mercileri tarafından bu konuda gösterilecek hassasiyet, yürürlükteki yargı sisteminin daha sonra ortaya çıkabilecek benzer hak ihlallerinin önlenmesinde sahip olduğu önemli rolün zarar görmesine engel olacaktır (*Yasin Çıldır*, B. No: 2013/8147, 14/4/2016, § 57; *Tevfik Gayretli*, B. No: 2014/18266, 25/1/2018, § 32).

20. Diğer taraftan belirtmek gerekir ki olaylara ilişkin delillerin değerlendirilmesi öncelikle idari ve yargısal makamların ödevidir. Aynı şekilde başvuru dosyasında bulunan tıbbi bilgi ve belgelerden hareketle bilirkişilerin verdiği sonuçların doğruluğu hakkında fikir yürütmek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir (*Mehmet Çolakoğlu*, B. No: 2014/15355, 21/2/2018, § 47). Ancak kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamında yerine getirmek zorunda olduğu usul yükümlülüklerinin somut olayda yerine getirilip getirilmediğinin nesnel bir şekilde değerlendirilmesi için ilgili anayasal kurallar bağlamında yargı mercilerinin kendilerine tanımış takdir yetkileri çerçevesinde hareket edip etmediğinin denetlenmesi gerekir. Bu bağlamda yargı mercilerince ulaşılan sonuca ilişkin gerekçelerin ilgili ve yeterli olup olmadığı incelenmelidir (*Murat Atılğan*, B. No: 2013/9047, 7/5/2015 § 44).

21. Öte yandan bir mesleğin belirli riskler içermesi, icrası sırasında meydana gelecek tüm risklerin hukuki sorumluluk dışında olduğu ve ilgililerin sorumlu olmadığı anlamına gelmemektedir. Sağlık personeli, mesleğini yerine getirirken özen yükümlülüğü kapsamında bu tür risklerin gerçekleşmesini önlemeye ilişkin olarak elindeki tüm imkânları kullanmak mecburiyetindedir. Buna göre riskleri mümkünse önleyici, değilse asgariye indirici şekilde davranması, buna rağmen riskler doğduğunda yapacağı müdahaleyle zarar veya tehlike neticesini mümkün olduğunca ortadan kaldırması gerekmektedir (*Eliçe Aydın ve diğerleri*, § 54).

22. Somut olayda başvuruçunun soğuk algınlığı şikâyetiyle hastanenin acil servisine başvurması üzerine ilgili doktor N.E.nin talimatı üzerine Hemşire M.Ç. tarafından başvuruçuya enjeksiyon yapılmıştır. Bu enjeksiyondan sonra devam eden süreçte başvuruçuda siyatik sinir hasarı gelişmiştir. İdari ve yargısal makamlar tarafından yapılan incelemeler neticesinde ise başvuruçuda ortaya çıkan bu durumun enjeksiyonla illiyetinin bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Nitekim ATK raporunda enjeksiyon işlemi sonrası sağ bacakta ortaya çıkan siyatik sinir hasarının klinik verilerinin enjeksiyon nöropatisi bulgularına benzediği fakat olaydan üç gün sonra yapılan tetkik sonucunda başvuruçuda başka bir olayla beraber gelişmiş nörolojik hastalık ihtimalinin de söz konusu olduğu

şeklinde bir belirleme yapılmıştır (bkz. § 4). Diğer taraftan başvuru her ne kadar Erciyes Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezinin raporuyla bahse konu sakatlığın yapılan yanlış enjeksiyon sonucu meydana geldiğinin tespit edilmiş olduğunu iddia etmişse de bahse konu raporda böyle bir sonuca varılmış olduğunu söylemek mümkün değildir. Anılan raporda yalnızca başvurucuda siyatik sinir hasarının ortaya çıktığına yönelik bir durum bildirilmektedir (bkz § 6).

23. Öte yandan Dairenin 23/2/2021 tarihli kararıyla enjeksiyon öncesinde aydınlatılmış onamin alınmadığı gerekçesiyle başvuru maneve tazminat ödenmesine hükmedilmiş olmakla birlikte başvuru bireysel başvuru formunda dile getirdiği temel şikâyet, enjeksiyonun hatalı şekilde yapıldığına yöneliktir. Başvuru; enjeksiyonun ayakta yapıldığını, bunun bir organizasyon kusuru olduğunu ve siyatik sinir hasarının da bu nedenle ortaya çıktığını iddia ederek kendisine maddi tazminat ödenmesi gerektiğini ileri sürmektedir.

24. Diğer taraftan bahse konu enjeksiyonu gerçekleştiren M.Ç. ise Başsavcılık tarafından yürütülen soruşturma kapsamında enjeksiyonu yaptığı gün acil servisin çok yoğun olduğunu, başvuru yatırabileceği bir yer olmadığını, bu nedenle tekerlekli sandalye getirterek hastayı oturtuğunu beyan etmiştir (bkz. § 11). Neticede M.Ç.'nin ifadesinin ya da başvuru iddia ettiği şekilde enjeksiyonun ayakta yapılmış olmasının sonuca etkisinin araştırılmadığı söylenmelidir. Buradan hareketle hizmetin organizasyonu açısından somut olayda bir kusur olup olmadığına yönelik araştırma yapılması, idari ve yargısal makamların makul derecede dikkatli ve özenli inceleme şartını yerine getirmesinin gereğidir. Nitekim bu araştırmanın yapılması ile varılacak netice, başvuru maddi tazminat talebine yönelik bir kanaate ulaşılması bakımından da önem arz etmektedir.

25. Bu bağlamda ATK raporunda organizasyon kusuru ile ilgili olarak sağlık hizmetinin yürütülmesinde idarenin organizasyon hatasının tespit edilmediği şeklinde bir ifade bulunmakla birlikte başvuru konuyla ilgili iddiası ve Hemşire M.Ç.'nin yoğunluk nedeniyle başvuru tekerlekli sandalyeye oturtuğuna yönelik beyanı kapsamında bir inceleme yapılmadığı görülmektedir. Aynı şekilde yargısal kararlarda da organizasyon kusuru bulunduğuna yönelik iddia ile ilgili olarak bir incelemenin ve bu yönde bir gerekçenin bulunmadığı görülmektedir. Oysa başvuru bu yöndeki iddiasının yargısal makamlar tarafından makul ve yeterli bir gerekçeyle karşılanması gerekmektedir.

26. Sonuç olarak başvuru organizasyon kusuru bulunduğuna yönelik iddiasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği özen ve derinlikte araştırılıp incelendiği, bunun sonucunda da iddialarla ilgili ve yeterli gerekçelere kararlarda yer verildiği söylenemez. Bu durumda kamu makamlarının başvuru konusu olaydaki pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınan maddi ve maneve varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvuru; ihlalin tespitine, yeniden yargılama yapılmasına ve 500.000 TL maddi, 100.000 TL maneve tazminat ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

29. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Aksaray İdare Mahkemesine (E.2019/619, K.2020/338) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/11/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.